

การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช

Development of Health Tourism Destination of Nakhon Si Thammarat Province

Received: April 25, 2019

Revised: July 5, 2019

Accepted: July 18, 2019

วัชรภรณ์ จุลธา*

คณะบริหารธุรกิจและอุตสาหกรรมบริการ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ วิทยาเขตปทุมธานี

*e-mail: Watcharaporn.s@bas.kmutnb.ac.th

Watcharaporn Julatha

Faculty of Business and Industrial Service Administration,

King Mongkut's University of Technology North Bangkok Prachinburi Campus

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช มีวัตถุประสงค์ 3 ข้อ คือ 1) เพื่อศึกษา ลักษณะทางกายภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชที่ตรงความต้องการของนักท่องเที่ยว 2) เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการ และ ลักษณะการให้บริการในแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพประเภทต่าง ๆ ของจังหวัดนครศรีธรรมราชที่สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว 3) เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชให้มีศักยภาพรองรับการเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภาคใต้ตอนบน ใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสาน ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ข้อมูลเชิงปริมาณสอบถามจากนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศที่เข้ามาท่องเที่ยวในช่วงฤดูกาลการท่องเที่ยว ระหว่างเดือนตุลาคม - ธันวาคม 2560 จำนวน 460 ตัวอย่าง ในเรื่องลักษณะทางกายภาพและคุณค่าความประทับใจในทุกแห่งที่มาเยือน ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ดูแลรับผิดชอบในแหล่งท่องเที่ยว 24 แห่ง จำนวน 30 คน ใน 23 อำเภอ และการเข้าร่วมสนทนากลุ่มจากผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ จำนวน 30 คน โดยเลือกแบบเจาะจง

ผลการวิจัย พบว่า 1) ลักษณะทางกายภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.06$) ในเรื่องการบริหารจัดการพื้นที่ สิ่งอำนวยความสะดวก คุณภาพการให้บริการ กิจกรรมการท่องเที่ยว และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและธรรมชาติ 2) รูปแบบการจัดการ และลักษณะการให้บริการในแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในภาพรวมมีความเหมาะสมมาก ($\bar{X} = 4.01$) ได้แก่ บุคลากรโดยรวมนักท่องเที่ยวทำทางเป็นมิตรและมีจิตบริการ มีเจ้าหน้าที่ผู้ให้ข้อมูล และสามารถสื่อสารกับนักท่องเที่ยวได้ดี และมีการดูแลรับผิดชอบในเรื่องจำนวนผู้เข้าชม วิธีการเข้าชม เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้ดูชมอย่างทั่วถึง และให้ความคิดเห็นต่าง ๆ ได้ และ 3) แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช จำเป็นต้องทำควบคู่กัน ทั้งในเรื่องการพัฒนาเชิงกายภาพ และการเสริมสร้างคุณค่า ความน่าหลงใหล ให้แก่แหล่งท่องเที่ยวโดยใช้แนวคิด 6 มิติ ได้แก่ ความมีมนต์ขลังน่าค้นหา ความอุดม ความดึงดูดใจ ความเป็นเอกลักษณ์ ความเหมาะสมเข้ากันได้กับบริบทของนักท่องเที่ยวและความเป็นมิตร จนทำให้นักท่องเที่ยวได้รับการพักผ่อนที่ดี ทั้งทางกาย จิตใจ และจิตวิญญาณ จากกิจกรรมที่สร้างสรรค์ เกิดความประทับใจ บอกต่อ และกลับมาเยือนอีกครั้งหนึ่ง จากผลการวิจัยนี้สะท้อนให้เห็นว่า แหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราชมีศักยภาพความพร้อมในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

คำสำคัญ: การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ คุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ จังหวัดนครศรีธรรมราช

Abstract

This research “Development of health tourism destination of Nakhon Si Thammarat, aimed” 1) to study the physical characteristics of health tourism destinations in Nakhon Si Thammarat which meet the tourist’s requirement, 2) to study management and service features in the health tourism destination in Nakhon Si Thammarat, and 3) to explore the developmental approach for enhancing potential of Nakhon Si Thammarat’s health tourism destination. This research was a mixed-method research including quantitative and qualitative methods. For quantitative method, the populations were Thai and foreigner tourists which travelled in period between October–December 2017 and 460 samples were obtained. For the qualitative method, 30 managers/staffs of 24 health tourism destinations were chosen by accidental sampling. And there were about 30 health professional academic who carefully involved in health tourism, which were carefully chosen by purposive sampling.

The results showed that 1) the physical characteristics of the health tourism destination of Nakhon Si Thammarat province were appropriate at a high level ($\bar{X} = 4.06$), such as improving the landscape that facilitated relaxation, having a peaceful atmosphere and giving a relaxed feeling, without risk, providing adequate and appropriate facilities such as restaurants, bathrooms, resting places, routes buses and visits, and roads that were easily accessible. 2) The management and service characteristics of health tourism destination were appropriate in the overall at a high level ($\bar{X} = 4.01$), such as personnel with friendly attitude and service mind, there were staff who provided information and could communicate well with tourists, and was responsible for the number of visitors and traffic methods for visitors to thoroughly view and give opinions. 3) Guidelines for the development of health tourism destinations in Nakhon Si Thammarat should focus currently on physical development and enhancing the value of health tourism destinations with mystique, richness, attractiveness, uniqueness, fitness, and friendliness of the people in the community, causing tourists to have holistic relaxation from creative activities then encouraged impression, word-of-mouth and revisit. From the results of this research, reflecting that the tourist attractions of Nakhon Si Thammarat province have the potential to be a health tourism destination.

Keywords: Health Tourism Destination Development, Health Tourism Destination, Value of Health Tourism Destination, Nakhon Si Thammarat Province

บทนำ

การท่องเที่ยวเป็นปรากฏการณ์ภาคบริการที่มีบทบาทสำคัญในระบบเศรษฐกิจของประเทศไทย สามารถสร้างรายได้ โดยมีมูลค่าเป็นอันดับหนึ่งของการค้าบริการรวมของประเทศ 5.6 หมื่นล้านบาท (Tourism Council of Thailand, 2018) จากความสำคัญดังกล่าวคณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติจึงได้กำหนดวิสัยทัศน์การท่องเที่ยวของไทย พ.ศ. 2579 ให้ประเทศไทย “เป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพชั้นนำของโลก ที่เติบโตอย่างมีดุลยภาพบนพื้นฐานความเป็นไทย เพื่อส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และกระจายรายได้สู่ประชาชนทุกภาคส่วนอย่างยั่งยืน” (Nakhonsithammarat Provincial Office, 2016) โดยกำหนดแผนยุทธศาสตร์

การพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 ไว้ 5 ยุทธศาสตร์ ที่มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน พัฒนาบุคลากร และการพัฒนาการตลาดเฉพาะกลุ่ม โดยทั้ง 5 ยุทธศาสตร์ ยุทธศาสตร์ที่มีความสำคัญที่สุด คือ ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว สินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยว ให้เกิดความสมดุลและยั่งยืน เนื่องจากเป็นยุทธศาสตร์เริ่มต้นของการพัฒนาในด้านอื่น ๆ ในลักษณะลูกโซ่ของการพัฒนา

ปัจจุบันกระแสความนิยมเรื่องสุขภาพ ทำให้นักท่องเที่ยวมีการปรับเปลี่ยนมุมมองการบริโภคการท่องเที่ยว ที่ต้องได้รับการส่งเสริมสุขภาพขณะเดินทางท่องเที่ยวพักผ่อน ทั้งจากกิจกรรมการท่องเที่ยว และบรรยากาศ สภาพแวดล้อม

ในแหล่งท่องเที่ยวไปพร้อมกัน นักท่องเที่ยวมักจะเลือกเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถตอบสนองความต้องการในการส่งเสริมสุขภาพให้ดีขึ้น ดังนั้นนอกจากแหล่งท่องเที่ยวจะมีโครงสร้างพื้นฐานทางการท่องเที่ยว การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยว และสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวแล้ว แหล่งท่องเที่ยวยังต้องให้

คุณค่าทางร่างกาย จิตใจ และจิตวิญญาณแก่นักท่องเที่ยวด้วย จากแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ กับกระแสความนิยมเรื่องสุขภาพ ทำให้แหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดนครศรีธรรมราชเหมาะแก่การยกระดับการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพบนพื้นฐานความเป็นไทย ตามวิสัยทัศน์การท่องเที่ยวของประเทศ และเป็นจุดหมายปลายทางหลักของนักท่องเที่ยวที่ใส่ใจสุขภาพทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ เนื่องจากจังหวัดนครศรีธรรมราชมีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวสูงสุดในกลุ่มจังหวัดท่องเที่ยวเมืองรองภาคใต้ ถึง 4.12 แสนคน สร้างรายได้ให้แก่จังหวัด 2,121 ล้านบาท (Svetarundra, 2018) ซึ่งเป็นผลมาจากการกระตุ้นการท่องเที่ยวของรัฐบาล และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี พ.ศ. 2558-2561 อาทิ “โครงการ 12 เมืองต้องห้ามพลาด” “โครงการ 12 เมืองต้องห้ามพลาด” และมาตรการลดหย่อนภาษีในการเดินทางท่องเที่ยวเมืองรองของภาครัฐ ในปีพ.ศ. 2561 (BLT Bangkok, 2018) อีกทั้งจังหวัดนครศรีธรรมราชมียุทธศาสตร์และกำหนดวิสัยทัศน์จังหวัดให้เป็น “นครแห่งการเรียนรู้ เกษตร ท่องเที่ยวน่าอยู่ ชุมชนเข้มแข็ง” ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2559 โดยนิยามนครแห่งการท่องเที่ยวหมายถึง การบริหารจัดการการท่องเที่ยวของจังหวัดมีคุณภาพ ได้มาตรฐานทั้งในด้านแหล่งท่องเที่ยว บุคลากรการท่องเที่ยว มีกิจกรรมการท่องเที่ยวในระดับนานาชาติ โดยมีแนวคิดส่งมอบประสบการณ์ที่ “ดีกว่าเดิม” ให้แก่นักท่องเที่ยว สร้างการรับรู้ถึงความหลากหลายของแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพ (Nakhonsithammarat Provincial Office, 2016)

จังหวัดนครศรีธรรมราชมีแหล่งท่องเที่ยวหลากหลายประเภท ทั้งแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ วัฒนธรรม ศาสนา ประวัติศาสตร์ ซึ่งกระจายตัวอยู่ใน 23 อำเภอ เหมาะแก่การท่องเที่ยวด้านการส่งเสริม ดูแลรักษาสุขภาพ เช่น การมีแหล่งน้ำคุณภาพและคุณภาพอากาศที่ดีที่สุด จากการตรวจสอบของสำนักจัดการคุณภาพอากาศและเสียง กรมควบคุมมลพิษ พบว่า บริเวณทางขึ้นภูเขาธง เจริญรอยต่อระหว่างอำเภอลานสกา กับอำเภอช้างกลาง พื้นที่หมู่ที่ 6 ตำบลเขาแก้ว อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช บริเวณลานกว้างใหญ่บนไหล่ภูเขาธง เป็นพื้นที่ที่มีอากาศดีและบริสุทธิ์มากที่สุดในประเทศไทย มี

การสลักข้อความ “อากาศดีที่สุดในประเทศไทย” และข้อความ เป็นภาษาอังกฤษ “The Best of Ozone in Thailand” ด้านหลังเป็นทิวทัศน์ของภูเขาและป่าไม้ มีสภาพธรรมชาติที่สวยงาม เหมาะแก่การพักผ่อนหย่อนใจ สูดอากาศที่ดีที่สุด คุณภาพอากาศมีค่า aqi ระหว่าง 17 - 19 ถือว่าอยู่ในเกณฑ์ดีมาก (Thairath Online, 2011) และบริเวณที่มีแหล่งน้ำ คุณภาพดีจากการประเมินของกรมควบคุมมลพิษ (Green News, 2015)

อย่างไรก็ตามจังหวัดนครศรีธรรมราชยังไม่มีการศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับลักษณะกายภาพ รูปแบบการจัดการ และลักษณะการให้บริการในแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของแหล่งท่องเที่ยวเหล่านี้รอบด้าน ทำให้การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพไม่มีแนวทางที่ชัดเจน ขาดการสร้างคุณค่าให้แหล่งท่องเที่ยวให้มีความโดดเด่น ส่งผลต่อความชัดเจนของภาพลักษณ์และการรับรู้อย่างกว้างขวางของนักท่องเที่ยวในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราชได้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เช่น ศาลาสปา โรงพยาบาลท่าศาลา เป็นโรงพยาบาลต้นแบบของการดูแลสุขภาพโดยใช้แพทย์แผนไทย และแพทย์ทางเลือกของภาคใต้ตอนบน ได้รับโลรางวัลพื้นที่ต้นแบบด้านการแพทย์แผนไทย การแพทย์พื้นบ้าน และการแพทย์ทางเลือก ระดับชาติ วันที่ 31 สิงหาคม 2559 (Ministry of Public Health, 2016) เป็นต้น ซึ่งจากการสำรวจเบื้องต้นพบว่า ศาลาสปาเป็นจุดหมายปลายทางหลักของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเพื่อดูแล รักษา ส่งเสริมสุขภาพทั้งร่างกายและจิตใจ ส่วนหน่วยงานอื่น ๆ ที่น่าจะมีความเหมาะสมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช ยังไม่มีการศึกษาวิจัยเชิงลึกให้ชัดเจนว่า จะสามารถสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพได้มากน้อยเพียงใด

เรื่องนี้จึงเป็นช่องว่างของการวิจัยซึ่งต้องการคำตอบในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราชให้ตอบสนองยุทธศาสตร์ของชาติที่เน้นกระแสนิยมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และเสริมสร้างการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชให้เข้มแข็ง เป็นระบบ และมีกลไกการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและรอบด้าน แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชต้องเพิ่มความสำคัญในแหล่งท่องเที่ยวประเภทต่าง ๆ ที่มีศักยภาพให้มีความโดดเด่นในเรื่องการส่งเสริมสุขภาพมากขึ้น จนสามารถรองรับการขยายตัวของนักท่องเที่ยวที่ให้ความสนใจเดินทางมาท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในจังหวัดนี้ แนวคิดหลักที่ใช้ในการเสริมสร้างคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวให้มีผลดีต่อสุขภาพกาย จิตใจ และจิตวิญญาณ ประยุกต์จากแนวคิดทฤษฎี Destination Fascination Model ของ Liu,

et al., (2017) เพื่อค้นหาความมีมนต์ขลังน่าค้นหา/ความอุดม/ความดึงดูดใจ/ความเป็นเอกลักษณ์/ความเหมาะสมเข้ากันได้ และความเป็นมิตรที่มีอยู่ในแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่งของจังหวัดนครศรีธรรมราช ควบคู่กับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพให้มีกิจกรรมที่เหมาะสมกับความโดดเด่นของแหล่งท่องเที่ยว เพื่อสร้างประสบการณ์และมอบคุณภาพชีวิตที่ดี (Quality of Life) ตามแนวคิดทฤษฎีของ Sirgy (2010) ในขณะที่นักท่องเที่ยวเดินทางท่องเที่ยวพักผ่อน รวมทั้งการส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือกันทั้งภาครัฐ ภาคเอกชนและชุมชนในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้นักท่องเที่ยวได้เข้าถึง และใช้เวลาพักผ่อนให้ยาวนานขึ้น ซึ่งผลการวิจัยจะสามารถใช้เป็นต้นแบบ มุมมอง และกระบวนการคิดในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของภาคใต้ที่มีอยู่อย่างหลากหลายให้มีเอกลักษณ์และโดดเด่นในเชิงการท่องเที่ยวส่งเสริมสุขภาพของแต่ละจังหวัดต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาลักษณะทางกายภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชที่ตรงกับความต้องการของนักท่องเที่ยว
2. เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการ และลักษณะการให้บริการในแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพประเภทต่าง ๆ ของจังหวัดนครศรีธรรมราชที่สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว
3. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชให้มีศักยภาพรองรับการเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภาคใต้ตอนบน

วิธีการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นวิธีการวิจัยผสมผสาน (Mixed Methods) คือ ใช้วิธีการวิจัยทั้งเชิงปริมาณ (Quantitative) และเชิงคุณภาพ (Qualitative) ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

1. นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศที่เข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดนครศรีธรรมราช อ้างอิงจากข้อมูลจำนวนนักท่องเที่ยวในจังหวัดนครศรีธรรมราช ปี พ.ศ. 2559 จำนวน 3,565,814 คน
2. กลุ่มผู้ดูแลรับผิดชอบการบริหารจัดการและการให้บริการในแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 24 แห่ง

3. กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิและนักวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยมาจากกลุ่มประชากรทั้ง 3 กลุ่ม คือ

1. นักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศที่เข้ามาท่องเที่ยวในช่วงฤดูกาลการท่องเที่ยว ระหว่างเดือนตุลาคม-ธันวาคม 2560 และกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Yamané (1973) เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมคือ จำนวน 460 ตัวอย่าง และใช้การสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) ตามสถานการณ์การท่องเที่ยวที่เป็นจริงในแต่ละแหล่งท่องเที่ยว
2. ผู้ดูแลรับผิดชอบในแหล่งท่องเที่ยว 24 แห่ง จำนวน 24 คน ใน 23 อำเภอ โดยสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ในช่วงเวลาของการเก็บข้อมูล
3. ผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิชาการและผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ จำนวน 30 คน ใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง สำหรับการสนทนากลุ่ม (Focus Group)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราช ใช้เครื่องมือการวิจัย ดังนี้

1. แบบสอบถาม (Questionnaire) ที่สร้างขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรมและบริบทพื้นที่ที่เกี่ยวข้อง เพื่อสอบถามความคิดเห็นจากนักท่องเที่ยวชาวไทย และนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศในเรื่องลักษณะทางกายภาพ การบริการ และคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่ตรงกับความต้องการของนักท่องเที่ยว
2. แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) ที่สร้างขึ้นตามขอบเขตด้านเนื้อหาในบริบทพื้นที่ของการวิจัย เพื่อสัมภาษณ์ผู้ดูแลรับผิดชอบในแหล่งท่องเที่ยวทั้งในเรื่องกายภาพ การบริการและการบริหารจัดการเพื่อเพิ่มคุณค่าให้แก่แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ
3. แนวคำถามการสนทนากลุ่ม กับผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิชาการและผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพมีประเด็นในการสนทนาเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาและสร้างคุณค่าให้แก่แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช

มีการตรวจสอบเครื่องมือ เพื่อหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ในการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC) มีค่าเท่ากับ 0.96 และนำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจแก้ไขไปทดลองใช้ (Try-out) กับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ได้ใช้ในการวิจัยจริง จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเที่ยง (Reliability)

ของเครื่องมือ โดยได้สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) มีค่าเท่ากับ 0.92

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ได้เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย ชาวต่างประเทศและผู้ดูแลรับผิดชอบ ในแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชทั้ง 24 แหล่ง ที่กระจายอยู่ใน 23 อำเภอ ของจังหวัดนครศรีธรรมราชในช่วงเดือน ตุลาคม-พฤศจิกายน 2560

4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้โปรแกรมประยุกต์สำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์ เพื่อการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติเชิงพรรณนา คำนวณค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน สำหรับข้อมูลเชิงสังคมของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะทางกายภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ รูปแบบการจัดการ และการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ใช้การแปลผลเฉลี่ยระดับความเหมาะสม/ความประทับใจ เป็น 5 ระดับ ดังนี้ 4.21 - 5.00 = มากที่สุด 3.41 - 4.20 = มาก 2.61-3.40 = ปานกลาง 1.81 - 2.60 = น้อย และ 1.00 - 1.80 = น้อยที่สุด และกำหนดรหัสจำแนกข้อมูล (Open Coding) การจัดหมวดหมู่ข้อมูล (Axial Coding) และการเชื่อมโยงแนวคิด (Selective Coding)

ผลการวิจัย

การวิจัยนี้ได้แบ่งประเภทของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพโดยใช้เกณฑ์กำหนดพื้นที่ของการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ 3 เกณฑ์ คือ (1) รูปแบบ กิจกรรมเชิงสุขภาพ ที่สอดคล้องกับรูปแบบของไทยและสากล (2) เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงของจังหวัดนครศรีธรรมราช และ (3) มีองค์ประกอบของการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่ดี ได้แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช 6 ประเภท คือ 1) แหล่งทางธรรมชาติ 6 แห่ง 2) ศาสนสถาน 4 แห่ง 3) แหล่งศิลปวัฒนธรรม 3 แห่ง 4) วิถีชีวิตของคนในชุมชน 4 แห่ง 5) แหล่งจำหน่ายอาหารเพื่อสุขภาพ 3 แห่ง และ 6) สถานบริการเพื่อเสริมสร้างสุขภาพ 5 แห่ง รวมจำนวน 24 แห่ง ซึ่งกระจายอยู่ใน 23 อำเภอ ลักษณะทางกายภาพของแหล่งท่องเที่ยว

เชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพสามารถมอบความสุขกาย สบายใจให้แก่นักท่องเที่ยว เพื่อเสริมสร้างสุขภาพทางกายใจ และจิตวิญญาณ ในขณะที่นักท่องเที่ยวเดินทางท่องเที่ยวพักผ่อนได้ทุกแหล่งสามารถเข้าถึงได้ง่ายทั้งในมิติของการเดินทางและการเข้าถึงข้อมูล กล่าวคือ มีความสะดวกสบายในเรื่องยานพาหนะ ถนน การเชื่อมต่อของเส้นทาง ทำให้นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางได้ทั้งภายในจังหวัดและจังหวัดเชื่อมต่อใกล้เคียง ซึ่งเอื้อต่อการเดินทางท่องเที่ยวแบบเช้าไป เย็นกลับและพำนักได้ในเวลา 2 - 5 วัน นักท่องเที่ยวเลือกเดินทางโดยรถยนต์มากที่สุด 80.87% รองลงมา คือ เครื่องบิน 8.70% ส่วนการเข้าถึงข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวมีความสะดวกรวดเร็ว เนื่องจากในแหล่งท่องเที่ยวมีการเผยแพร่ให้ข้อมูลในรูปแบบของออนไลน์ (Online) และออฟไลน์ (Offline) ซึ่งนักท่องเที่ยวนิยมใช้แหล่งข้อมูลจากอินเทอร์เน็ตและเว็บไซต์ในการค้นหาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อช่วยตัดสินใจมากถึง 49.60 % รองลงมา คือ ใช้สื่อบุคคลในการหาข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยว 43.8%

ข้อมูลที่ทำให้นักท่องเที่ยวรู้จักแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพมากขึ้น อาทิ 1) ในแหล่งทางธรรมชาติ สามารถสูดโอโซนบริสุทธิ์ได้ที่อุทยานแห่งชาติเขาหลวง ล่องแพไม้ไผ่ที่บ้านวังหอน เทียนน้ำตกพรหมโลกที่อำเภอพรหมคีรี และชมปลาโลมาสีชมพูที่อำเภอขนอม 2) ในศาสนสถาน สามารถไหว้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร และจรรโลงจิตใจที่ศูนย์วิปัสสนากรรมฐาน สวนพุทธธรรม วัดชายนาค 3) ในแหล่งศิลปวัฒนธรรม สามารถตามรอยมรดกภูมิปัญญาท้องถิ่นที่บ้านหนังสุชาติ (หนังตะลุง) แหล่งผลิตเครื่องดนตรีพิพิภณต์หาดทรายแก้ว 4) เรียนรู้วิถีชีวิตของคนในชุมชนที่เมืองปากพ่อง บ้านไร่เกษมสุข หมู่บ้านคีรีวง 5) เพลิดเพลินกับแหล่งจำหน่ายอาหารเพื่อสุขภาพที่หน้าไพรวัลย์ เรือนผักกูด ครั้วปักษ์ไม้ และ 6) บำบัดร่างกายที่สถานบริการเพื่อเสริมสร้างสุขภาพที่ศาลาสปา ศาลามีชัย สวดคนธ์สปา ดันธารรีสอร์ท และอ่าวสปา

รูปแบบการจัดการ และลักษณะการให้บริการในแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพประเภทต่าง ๆ ของจังหวัดนครศรีธรรมราช มีความเหมาะสมมาก สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว ทั้งในด้านความตั้งใจ เข้าถึงสะดวก มีสิ่งอำนวยความสะดวกเพียงพอ มีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย และมีความพร้อมของบุคลากรผู้ให้บริการ ดังนี้

1. การบริหารจัดการพื้นที่ในแหล่งท่องเที่ยว	
<p>เชิงปริมาณ</p> <ul style="list-style-type: none"> - ลักษณะทางกายภาพของแหล่งท่องเที่ยว 24 แห่ง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.06$) มีการปรับปรุงภูมิทัศน์ที่เอื้อต่อการพักผ่อน ($\bar{x}=4.21$) และมีเส้นทางที่สะดวก ($\bar{x}=4.12$) - มีบริการสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ อย่างเพียงพอ และเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.14$) และมีบริการสำหรับผู้พิการ หรือผู้สูงอายุ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.79$) - มีการดูแลรักษาความสะอาด และระบบรักษาความปลอดภัยที่เหมาะสม อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.05$) 	<p>เชิงคุณภาพ</p> <ul style="list-style-type: none"> - มีการจัดภูมิทัศน์ สภาพแวดล้อมให้สวยงามสะอาดตา และเป็นธรรมชาติ จัดเส้นทางเดินชมตามความเหมาะสม - มีร้านอาหารและเครื่องดื่ม ร้านขายของที่ระลึก สถานที่อุปกรณ์อำนวยความสะดวกผู้สูงอายุ ผู้พิการ มีพื้นที่พักผ่อน มีระบบสาธารณูปโภครองรับในแหล่งท่องเที่ยว เช่น ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ และระบบสัญญาณ Wi-Fi เป็นต้น - มีการปรับปรุงพื้นที่ในแหล่งท่องเที่ยวให้มีสภาพแวดล้อมที่ดี มีความสวยงาม สะอาด และมีชุมชนเข้ามาช่วยดูแล และมีการห้ามสูบบุหรี่ในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ เพราะจะทำให้เกิดไฟป่าได้
2. การให้บริการในแหล่งท่องเที่ยว	
<ul style="list-style-type: none"> - การบริหารด้านข้อมูลในแหล่งท่องเที่ยวในรูปแบบต่าง ๆ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.94$) - การบริการโดยเจ้าหน้าที่ในการให้ข้อมูล สื่อสารกับนักท่องเที่ยว อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.04$) - การบริการให้เข้าชมทั่วถึง อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.00$) - การบริการเสริมระหว่างการเดินทาง อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.84$) - การมีจิตบริการของบุคลากรโดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}=4.23$) 	<ul style="list-style-type: none"> - มีป้ายสื่อความหมาย ระบบการจองคิวในสถานบริการเพื่อเสริมสร้างสุขภาพ - บางแห่งมีชุมชนมาดูแลการให้บริการนักท่องเที่ยว และให้คำแนะนำ - บางแห่งดำเนินการโดยบุคลากรในครอบครัว เพราะเป็นธุรกิจขนาดเล็ก - มีกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพในรูปแบบต่าง ๆ เช่น กิจกรรมการเรียนรู้วิถีชีวิตของคนในชุมชน กิจกรรมที่ทำให้รู้สึกผ่อนคลาย และกิจกรรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและธรรมชาติ

แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชให้มีความโดดเด่นให้มีคุณค่าต่อสุขภาพกาย จิตใจ และ จิตวิญญาณของนักท่องเที่ยว งานวิจัยนี้ประยุกต์ใช้ทฤษฎีการสร้างความน่าหลงใหลให้แหล่งท่องเที่ยว (Destination Fascination Scale: DFS) ของ Liu, Wang, Huang & Chen (2017) ซึ่งมี 6 มิติที่สามารถนำมาใช้ในการเสริมสร้างคุณค่าให้แก่แหล่งท่องเที่ยวได้ ดังนี้

1. ความมีมนต์ขลัง น่าค้นหา (Mystique) หมายถึง สถานที่และกิจกรรมที่ทำให้นักท่องเที่ยวค้นหาความแปลกใหม่ ด้วยความตื่นเต้น น่าฉงน แต่ยังหาคำตอบไม่ได้

2. ความอุดม (Richness) หมายถึง ความพร้อมของสถานที่และกิจกรรมที่มีความลงตัว ทำให้นักท่องเที่ยวมีโอกาสสัมผัสประสบการณ์หลากหลาย ไม่น่าเบื่อ เต็มใจเข้าร่วมกิจกรรมที่รู้สึกว่าได้พักผ่อนและส่งเสริมสุขภาพ

3. ความดึงดูดใจให้ไปเยี่ยมชม (Attractiveness) หมายถึง สถานที่และกิจกรรมที่ทำให้นักท่องเที่ยวต้องการ

ไปสัมผัส เกิดความเพลิดเพลิน และต้องการใช้เวลาทำความรู้จักสถานที่นั้นนานขึ้น

4. ความเป็นเอกลักษณ์ (Uniqueness) หมายถึง สถานที่และกิจกรรมที่มีความโดดเด่นเฉพาะตัว ไม่เคยพบเห็นจากที่ใดมาก่อน และไม่มีสถานที่อื่นมาทดแทนได้

5. ความเหมาะสม/ เข้ากันได้กับรสนิยมของนักท่องเที่ยว (Fitness) หมายถึง สถานที่และกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวรับรู้ หรือรู้สึกว่า เป็นตัวของตัวเองอย่างเต็มที่ จนเสมือนเป็นส่วนหนึ่งของแหล่งท่องเที่ยวนั้น

6. ความเป็นมิตร (Friendliness) หมายถึง ความรู้สึกเป็นกันเองของนักท่องเที่ยว เมื่อได้รับการต้อนรับอย่างอบอุ่นจากผู้ให้บริการของแหล่งท่องเที่ยว รวมถึงความเป็นมิตรไมตรีของคนในพื้นที่ด้วย จนทำให้นักท่องเที่ยวรู้สึกอบอุ่น และต้องการกลับมาเยือนอีก

แนวคิดสำคัญของทั้ง 6 มิติ หรือ 6 ด้าน ที่ได้นำไปพัฒนาในแบบสอบถามเพื่อสอบถามนักท่องเที่ยวที่กำลัง

เดินทางท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัด
นครศรีธรรมราช ทั้ง 24 แหล่ง โดยสอบถามในเรื่องความ

ประทับใจ / ความสบายใจของนักท่องเที่ยว ในขณะที่ใช้บริการ
และร่วมกิจกรรมเชิงสุขภาพในแหล่งท่องเที่ยว ดังนี้

ตารางที่ 1 สรุปความประทับใจ/สบายใจของนักท่องเที่ยวในขณะที่ใช้บริการและร่วมกิจกรรมเชิงสุขภาพในแหล่งท่องเที่ยว
เชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช ทั้ง 24 แหล่ง 6 ประเภท

ประเภท และแหล่งท่องเที่ยว	มิติของความประทับใจ						เฉลี่ยรวม
	1	2	3	4	5	6	
I. แหล่งทางธรรมชาติ							
1.1 อุทยานแห่งชาติเขาลง	4.21	4.32	4.45	4.33	4.35	4.50	4.36
1.2 บ้านวังทอน	4.43	4.49	4.40	4.34	4.15	4.47	4.38
1.3 อ่างเก็บน้ำกระทุง	4.48	4.29	4.05	4.29	4.05	4.23	4.22
1.4 ชายหาดขนอม	3.92	4.00	4.11	4.15	4.06	4.17	4.08
1.5 เขาคูณย์	4.50	4.30	4.37	4.50	4.38	4.25	4.38
เฉลี่ยรวม	4.32	4.28	4.28	4.32	4.20	4.32	4.28 (มากที่สุด)
II. ศาสนสถาน							
2.1 วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร	4.29	4.36	4.28	4.21	4.31	4.27	4.28
2.2 วัดธาตุน้อย	4.17	4.42	4.42	4.21	4.24	4.19	4.26
2.3 วัดเจดีย์	4.28	3.97	3.72	4.02	4.11	3.99	4.02
2.4 วัดขยานา	4.20	4.17	4.37	4.23	4.33	4.48	4.30
เฉลี่ยรวม	4.24	4.23	4.20	4.17	4.25	4.23	4.22 (มากที่สุด)
III. แหล่งศิลปวัฒนธรรม							
3.1 บ้านสุชาติหนังตะลุง	4.76	4.58	4.48	4.64	4.23	4.80	4.58
3.2 พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ	4.20	4.02	4.04	4.15	3.95	4.18	4.09
3.3 แหล่งผลิตเครื่องถม	4.03	4.43	4.20	4.15	4.18	4.25	4.20
เฉลี่ยรวม	4.33	4.34	4.24	4.31	4.12	4.41	4.29 (มากที่สุด)
IV. วิถีชีวิตของคนในชุมชน							
4.1 เมืองปากพนัง	4.06	4.10	3.92	4.04	4.15	4.20	4.09
4.2 บ้านไร่เกษมสุข	4.01	4.22	4.01	4.21	4.10	4.41	4.16
4.3 บ้านไร่ชายเขาฟาร์ม สเตย์	4.07	4.07	4.27	4.15	4.07	4.37	4.17
4.4 หมู่บ้านคีรีวง	3.97	4.17	4.18	4.12	4.06	4.15	4.11
เฉลี่ยรวม	4.03	4.14	4.10	4.13	4.10	4.28	4.13 (มาก)
V. แหล่งจำหน่ายอาหารเพื่อสุขภาพ							
5.1 เรือนผักกูด	4.00	4.19	4.00	4.00	3.83	4.22	4.04
5.2 หนำไพรวัลย์	4.43	4.43	4.43	4.43	4.43	4.38	4.42
5.3 เรือนมลราช	4.28	4.38	4.47	4.21	4.24	4.38	4.30
เฉลี่ยรวม	4.24	4.33	4.30	4.21	4.17	4.33	4.25 (มากที่สุด)
VI. สถานบริการเพื่อเสริมสร้างสุขภาพ							
6.1 ศาลาสปา	3.69	4.11	3.84	3.83	4.07	4.38	4.00
6.2 ศาลามีชัย	4.03	4.15	4.05	3.96	4.02	4.13	4.05
6.3 สวนอร์สสปา	4.70	4.39	4.48	4.41	4.34	4.45	4.67
6.4 ดันธารรีสอร์ท	3.79	4.09	4.02	3.85	3.90	3.94	3.93
6.5 อ่าวว่าสปา	4.24	4.42	4.52	4.05	4.23	4.32	4.28
เฉลี่ยรวม	4.09	4.23	4.18	4.02	4.11	4.24	4.19 (มาก)

มิติของความประทับใจในแหล่งท่องเที่ยวประเภทต่าง ๆ พบว่า แหล่งท่องเที่ยวที่สร้างความประทับใจให้แก่นักท่องเที่ยวในระดับมากที่สุด 6 ประเภท ตามลำดับ ได้แก่ แหล่งศิลปวัฒนธรรม ($\bar{X} = 4.29$) แหล่งทางธรรมชาติ ($\bar{X} = 4.28$) แหล่งจำหน่ายอาหารเพื่อสุขภาพ ($\bar{X} = 4.25$) และ ศาสนสถาน ($\bar{X} = 4.22$) ซึ่งหมายความว่า แหล่งท่องเที่ยวเหล่านี้มีความพร้อมด้านกายภาพ การจัดการ การให้บริการ และมีคุณค่าในการสร้างความประทับใจให้แก่นักท่องเที่ยว 5-6 ด้าน ส่วนแหล่งท่องเที่ยวที่สร้างความประทับใจให้แก่นักท่องเที่ยวในระดับมาก 2 ประเภทตามลำดับ ได้แก่ สถานบริการเพื่อเสริมสร้างสุขภาพ ($\bar{X} = 4.19$) และ วิถีชีวิตของคนในชุมชน ($\bar{X} = 4.13$) ซึ่งหมายความว่า แหล่งท่องเที่ยวเหล่านี้มีความพร้อมด้านกายภาพ การจัดการ การให้บริการ และมีคุณค่าในการสร้างความประทับใจให้แก่นักท่องเที่ยวเพียง 4 ด้าน จึงควรได้รับการพัฒนาให้มีความพร้อมโดยการประยุกต์ใช้แนวคิดในการสร้างคุณค่าให้แก่แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในด้านอื่นให้ดียิ่งขึ้นในบริบทของพื้นที่แต่ละแห่ง

อภิปรายผลการวิจัย

1. การส่งเสริมสุขภาพจากการออกเดินทางท่องเที่ยวแบบใส่ใจสุขภาพ

จากผลงานวิจัยของมหาวิทยาลัยในสหราชอาณาจักร Surrey University ที่ได้ศึกษาเมื่อปี 2002 และจากผลการสำรวจของสมาคม American Psychological ปี 2013 (BBC News, December 29, 2018) พบว่า คนจะมีความสุขมากขึ้นเมื่อรู้ว่าจะได้ออกไปท่องเที่ยว การได้ออกเดินทางท่องเที่ยวช่วยลดความเครียด ลดภาวะความกดดันต่าง ๆ ได้ดี และหากเดินทางท่องเที่ยวไปยังสถานที่ หรือแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจะยิ่งเป็นการสร้างคุณภาพชีวิตที่ดียิ่งขึ้น (Quality of Life: QOL) ซึ่งจากแนวคิดของ Sirgy ที่มีตัวชี้วัดคุณภาพชีวิตจากความพึงพอใจในชีวิตของสุขภาวะ (Well-being) ในมิติต่าง ๆ เช่น สุขภาวะด้านอารมณ์ สุขภาวะด้านสุขภาพ สุขภาวะด้านความปลอดภัย สุขภาวะด้านสังคม และวัฒนธรรม โดยครอบคลุมถึงสุขภาวะการพักผ่อนจากการท่องเที่ยวจะมีผลต่อคุณภาพชีวิตในเชิงบวก (Sirgy, 2010) เมื่อนักท่องเที่ยวได้ไปท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ จะรู้สึกถึงความผ่อนคลาย เพลิดเพลิน สุขกายสบายใจ บรรเทาอาการปวดเมื่อยต่าง ๆ เมื่อได้พบเห็นสิ่งแปลกใหม่ น่าค้นหา ได้เรียนรู้ แลกเปลี่ยนและพูดคุยกับคนในพื้นที่ มีความสุขทำให้ชีวิตมีความหมายมากขึ้นผ่านการท่องเที่ยว ซึ่งผลการวิจัยเรื่องนี้เป็นเครื่องยืนยันได้เป็นอย่างดี ในการเป็นแหล่ง

ท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่เหมาะสมกับนักท่องเที่ยวทุกประเภท ที่แสดงความคิดเห็นแบบตรงไปตรงมาถึงคุณค่าที่ได้รับ ทั้งความประทับใจ ความสบายใจในการได้พบเห็นลักษณะคุณค่าทั้ง 6 มิติ ของแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งมีส่วนในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น

ถึงแม้ว่าการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชที่ผ่านมายังไม่เด่นชัดแต่เมื่อนักท่องเที่ยวได้มาเยือน ทำให้ได้รับความสุขและการพักผ่อนทางกาย จิตใจ และจิตวิญญาณ โดยผ่านกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ทั้ง 24 แหล่ง อาทิ กิจกรรมไหว้พระ ขอบพระ เสียงเซียมซี ตามวัดหรือสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ต่าง ๆ เช่น วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ใช้หลักยึดเหนี่ยวทางจิตใจ ดึงพลังความเชื่อ ศรัทธาของผู้คนออกมาสู่การปฏิบัติตนเพื่อเสริมสร้าง และบำบัดสุขภาพกาย ใจ จิตวิญญาณไปพร้อม ๆ กัน รวมถึงกิจกรรมสนทนาธรรม กิจกรรมการทำสมาธิ และการเจริญสติ ที่เป็นกิจกรรมต่ออาศัยความตั้งมั่น แน่วแน่ และความสงบนิ่งทั้งทางร่างกาย จิตใจ และจิตวิญญาณของนักท่องเที่ยว

2. การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ 12 ประเภทตามการจำแนกของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ได้แก่ 1) แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Eco-tourism) 2) แหล่งท่องเที่ยวทางศิลปวิทยาการ (Arts and Sciences Educational Attraction Standard) 3) แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ (Historical Attraction) 4) แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ (Natural Attraction) 5) แหล่งท่องเที่ยวเพื่อนันทนาการ (Recreation Attraction) 6) แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (Cultural Attraction) 7) แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนธรรมชาติ 8) แหล่งท่องเที่ยวประเภทชายหาด (Beach Attraction) 9) แหล่งท่องเที่ยวประเภทน้ำตก 10) แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติประเภทถ้ำ 11) แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติประเภทเกาะ และ 12) แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติประเภทแก่ง สามารถประยุกต์ใช้มิติการเสริมสร้างคุณค่าแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ 6 มิติ เป็นแนวทางต้นแบบได้ เช่น แหล่งท่องเที่ยวทางศิลปวิทยาการ สามารถใช้มิติความมีมนต์ขลัง น่าค้นหา (Mystique) ของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพมาเพิ่มคุณค่าให้แหล่งท่องเที่ยว โดยวิธีการเล่าเรื่อง (Story Telling) เพื่อให้นักท่องเที่ยวรู้สึกถึงความแปลกใหม่ ต้องมาค้นหา เพื่อพิสูจน์หาคำตอบ เป็นต้น

3. ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพกับการเสริมสร้างสุขภาพร่างกาย จิตใจ และจิตวิญญาณของนักท่องเที่ยว ซึ่งทำให้มีความสุขเกิด

คุณภาพชีวิตที่ดีที่สอดคล้องกับอุปสงค์การท่องเที่ยว (Puczko, Smith & Manyai 2011) จากผลการวิจัยในแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพทั้ง 24 แหล่ง พบว่า แต่ละแหล่งมีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่โดดเด่นแตกต่างกันตามบริบทของพื้นที่ โดยภาพรวมพบว่า กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพมี 3 รูปแบบ ได้แก่ 1) กิจกรรมที่เน้นการนำทรัพยากรทางธรรมชาติมาเป็นองค์ประกอบหลักในการทำกิจกรรม เช่น บ่อน้ำร้อน ทะเลหาดทราย ภูเขา น้ำตก ทะเลหมอก ถ้ำ ลำธาร และ อ่างเก็บน้ำ เป็นต้น กิจกรรมที่สร้างสรรค์ขึ้น สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวได้ดี เช่น การสัมผัสอากาศสดชื่น เย็นสบายที่หมู่บ้านศิริง การแช่บ่อน้ำร้อนที่บางชัน และนบพิตา การล่องแก่งคลองกลาย การเล่นน้ำตกกรุงชิง กะโรม และพรหมโลก การเดินผจญภัยในถ้ำหงส์ การเดินชายหาดขนอม เป็นต้น

2) กิจกรรมที่เน้นภูมิปัญญาและปราชญ์ชุมชน มาเป็นกระบวนการถ่ายทอดให้เกิดกิจกรรม เช่น การอบ/ประคบสมุนไพรที่สวนคนธสพา การนวดผ่อนคลายและบำบัดและยาแผนไทยที่ศาลาสพา การทำอาหารท้องถิ่น เช่น มังคุดคัตที่ศิริง อาหารพื้นบ้านที่เรือนมลราช และกิจกรรมตามรอยโครงการพระราชดำริที่พระตำหนักปากพนัง เป็นต้น

3) กิจกรรมที่เน้นแหล่งเรียนรู้วัฒนธรรม ศาสนสถาน และเทศกาลประเพณี เป็นหลักในการทำกิจกรรม เช่น กิจกรรมเที่ยวชมศิลปวัฒนธรรมที่บ้านหนังสุชาติและถนนท่าช้าง กิจกรรมการไหว้พระ ขอพรจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์และกิจกรรมแห่ผ้าขึ้นธาตุที่วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร และกิจกรรมวิปัสสนาที่วัดชายนา เป็นต้น

สรุป

การวิจัยเรื่องนี้ได้ข้อมูลเชิงลึกของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชทั้ง 6 ประเภท 24 แหล่ง ในเรื่องลักษณะทางกายภาพ รูปแบบการจัดการ ลักษณะการให้บริการ จากมุมมอง 6 มิติที่ใช้ในการเสริมสร้างคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว โดยผ่านความรู้สึกประทับใจ/สบายใจของนักท่องเที่ยวในขณะเยี่ยมชมแหล่งท่องเที่ยวนั้น ๆ

1. ลักษณะทางกายภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ การจัดการ การให้บริการในแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช ความเหมาะสมมาก สอดคล้องกับองค์ประกอบที่ดีของแหล่งท่องเที่ยว ทั้งในด้าน ความดึงดูดใจ การเข้าถึงที่สะดวก มีสิ่งอำนวยความสะดวกเพียงพอ มีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย และความพร้อมของบุคลากรผู้ให้บริการ ดังนี้

1.1 การบริหารจัดการพื้นที่ในแหล่งท่องเที่ยว มีการจัดการภูมิทัศน์ในแหล่งท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม มีการจัดเส้นทางเดินทางชมธรรมชาติที่ราบรื่น มีการพัฒนาปรับปรุงพื้นที่ในแหล่งท่องเที่ยว

1.2 การจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกที่รองรับนักท่องเที่ยวอย่างเพียงพอ และตรงกับความต้องการของนักท่องเที่ยว ได้แก่ ร้านอาหารและเครื่องดื่ม ร้านขายของที่ระลึก สิ่งอำนวยความสะดวกผู้สูงอายุและผู้พิการ พื้นที่พักผ่อน ศูนย์บริการข้อมูลนักท่องเที่ยวและสาธารณูปโภคต่าง ๆ

1.3 การจัดการคุณภาพการให้บริการทั้งในมิติของบุคลากรที่มีจำนวนเพียงพอ การพัฒนาบุคลากรให้มีความมาตรฐานของการบริการในระดับสากล และมีการพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาต่างประเทศ การให้บริการที่แสดงความเป็นมิตรและมีจิตบริการที่ดีของเจ้าหน้าที่

1.4 การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย โดยคำนึงถึงผลกระทบการจัดการบริการกิจกรรมการท่องเที่ยว และการมีส่วนร่วมของผู้ประกอบการ และชุมชนในการสร้างสัมพันธ์กับนักท่องเที่ยวเพื่อสร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยว

1.5 การจัดการด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและธรรมชาติ ด้วยการจัดกิจกรรม และการปฏิบัติอย่างถูกต้องของเจ้าหน้าที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต่อสิ่งแวดล้อมโดยการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ และการทำหน้าที่เป็นผู้ถ่ายทอดให้ความรู้ เป็นตัวอย่างที่ดีแก่นักท่องเที่ยว

2. แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชมีความจำเป็นต้องพัฒนาควบคู่กัน 2 มิติ เพื่อเพิ่มศักยภาพในการรองรับการเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภาคใต้ตอนบน ได้แก่ 1) การพัฒนาเชิงกายภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และ 2) การเสริมสร้างคุณค่าให้กับแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ แต่ละแหล่งโดยต้องทำอย่างรอบด้านพร้อม ๆ กัน เพื่อให้นักท่องเที่ยวรับรู้ได้ถึงความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยว เช่น อุทยานแห่งชาติเขาหลวง ซึ่งเป็นป่าดิบชื้น พื้นที่เดินป่าไปยังน้ำตกกรุงชิงมีความลำบาก และได้มีการปรับปรุงโดยการสร้างทางเดินเพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถชมความสวยงามของน้ำตกขนาดใหญ่ในผืนป่าที่มีความอุดมสมบูรณ์ได้อย่างสะดวก มีความปลอดภัยจากการลื่นล้ม และเส้นทางที่สร้างขึ้นนี้ยังคงความกลมกลืนเข้ากับธรรมชาติได้เป็นอย่างดี รวมถึงมีบริการห้องพัก ที่กางเต็นท์ บริการอาหาร ห้องน้ำ สำหรับผู้ที่ประสงค์พักในแหล่งท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวสามารถโทรศัพท์

ประสานเพื่อจองที่พักได้สะดวก และมีศูนย์อำนวยความสะดวก และให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว เป็นต้น ซึ่งแหล่งท่องเที่ยวได้มีการเตรียมการดูแลและมีการประเมินเพื่อปรับปรุงตลอดระยะเวลาการเที่ยวชมของนักท่องเที่ยว

3. การเสริมสร้างคุณค่าแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพให้โดดเด่นทั้งในระดับประเภท และระดับแหล่งท่องเที่ยว โดยการคัดสรรสิ่งดึงดูดใจและกิจกรรมที่กระตุ้นให้นักท่องเที่ยวต้องการค้นพบสิ่งที่ตอบสนองความต้องการของตนเองได้ โดยประยุกต์ใช้แนวคิด ดังนี้

3.1 ความมีมนต์ขลัง น่าค้นหา (Mystique) กิจกรรมที่จัดให้ควรมีความแปลกใหม่ น่าค้นหา ทดลอง และยังไม่พบจากแหล่งท่องเที่ยวอื่น เช่น วิธีการเสริมสร้างสุขภาพด้วยการอยู่ไฟของคุณแม่หลังคลอดด้วยภูมิปัญญาโบราณที่ผ่านการรับรองมาตรฐานของแพทย์แผนไทยที่สวนคนธสพา ซึ่งไม่พบในจังหวัดอื่น การแสดงศิลปวัฒนธรรมเฉพาะที่มีความงดงาม ละเอียดอ่อนของหนังตะลุงโบราณจากภูมิภาคต่าง ๆ ของไทย และรูปหนังจากประเทศต่าง ๆ รวมทั้งเครื่องดนตรี และอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการแสดงหนังตะลุง ที่บ้านหนังสุชาติ การแสวงหาความสุขในการล่องแพไม้ไผ่ไปตามสายน้ำที่ยังคงความอุดมสมบูรณ์ของแหล่งน้ำและชมวิถีชีวิตแบบพอเพียงของชุมชนที่บ้านวังหอน และการเดินป่าที่มีสภาพเป็นป่าดิบชื้นและป่าดิบเขา เพื่อชมเฟิร์นมหาสดา ซึ่งเป็นเฟิร์นโบราณขนาดใหญ่หาชมได้เฉพาะที่เขาหลวงเท่านั้น

3.2 ความอุดม (Richness) ความสมบูรณ์ครบถ้วนของสิ่งดึงดูดใจในแหล่ง และกิจกรรมที่จัดให้ ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวทั้งทางกาย จิตใจ และจิตวิญญาณ จึงจะสามารถเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับนักท่องเที่ยวทุกกลุ่ม ทุกวัย ซึ่งความอุดมนี้กระจายอยู่ทุกแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช เช่น บ้านหนังสุชาติมีประวัติความเป็นมาของหนังตะลุงอย่างครบถ้วน รวมทั้งมีการสาธิตการทำหนังตะลุง และให้ทดลองขีดหนังตะลุงได้ด้วยตัวเอง เป็นต้น

3.3 ความดึงดูดใจให้ไปเยี่ยมชม (Attractiveness) ความรู้สึกของนักท่องเที่ยวเป็นตัวกำหนดที่สำคัญในการใช้เวลาในแหล่งท่องเที่ยวนาน ๆ อย่างเพลิดเพลิน และได้พักผ่อนอย่างแท้จริงกับกิจกรรมที่ทำ เช่น ความรู้สึกถึงผจญภัยอย่างเพลิดเพลิน จากการใช้เวลาในการสูดอากาศสดชื่นที่อุทยานแห่งชาติเขาหลวง ซึ่งเป็นป่าที่มีความอุดมสมบูรณ์ ต้นตระกูลตาจากการเดินทางชมกล้วยไม้หายากนานาชนิดของโลก การได้ชื่นชมเฟิร์นโบราณที่หายาก ณ หุบผา

มหาสดา และการได้อ่านน้ำตกที่มีขนาดใหญ่มีน้ำตลอดปี และเคยปรากฏอยู่ในหลังธนบัตรราคา 1,000 บาท เป็นต้น

3.4 ความเป็นเอกลักษณ์ (Uniqueness) แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชมีสิ่งที่ไม่เหมือนกับแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ เช่น กิจกรรมการล่องแพบนแพไม้ไผ่ ที่บ้านวังหอนที่ทำให้สัมผัสธรรมชาติได้อย่างแท้จริง ได้ย้อนรำลึกถึงภูมิปัญญาของคนโบราณที่สามารถใช้ชีวิตร่วมกับธรรมชาติได้เป็นอย่างดี รวมถึงได้ลิ้มรสชาติอาหารแบบพื้นบ้านเฉพาะของถิ่นใต้ ทำให้ได้เรียนรู้วิถีชีวิตของชาวสวนสมรม ในแบบฉบับของชาวนครศรีธรรมราชเท่านั้น ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ที่นครศรีธรรมราชนำมาเป็นสิ่งดึงดูดของจุดหมายปลายทางของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพได้

3.5 ความเหมาะสม/เข้ากันได้กับบรรณนิมของนักท่องเที่ยว (Fitness) นักท่องเที่ยวต้องการรู้สึก “เป็นเจ้าของ” แหล่งท่องเที่ยวที่เข้ากับบรรณนิม และเข้าใจ “ตัวตน” ของตัวเองมากขึ้น แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราชนำเสนอคุณค่านี้เข้าไปในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ในลักษณะอาหารการกินของพื้นถิ่นทั้ง รูป รส กลิ่น เสียง เช่น หน่าไพรวัลย์ เป็นรีสอร์ทที่ตั้งอยู่กลางป่า ในละแวกเดียวกันกับเทือกเขาหลวง มีกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างสุขภาพที่เรียกว่า “คอร์สล้างพิษตับเพื่อสุขภาพ หลักรูขี้ผึ้งของชาวโอโศก” ที่ผสมผสานการนวดผ่อนคลาย การทานอาหารพื้นบ้านปลอดสารพิษ สัมผัสบรรยากาศที่สะอาด บริสุทธิ์ ทำจิตใจให้บริสุทธิ์ เพื่อเป็นการล้างสารพิษในร่างกาย เกิดการขับถ่ายของเสียให้หมดสิ้นไป ล้างพิษของจิตใจ ทำให้จิตใจสะอาดเข้มแข็ง ผ่อนคลาย ซึ่งถือเป็นองค์ประกอบหนึ่งของการมีสุขภาพที่ดีแบบองค์รวม

3.6 ความเป็นมิตร (Friendliness) ความสำคัญที่สุดของมิตินี้ คือ นักท่องเที่ยวรู้สึกว่าได้อยู่ท่ามกลาง “มิตร” ทุกขณะ และจากทุกมุมของการบริการที่มีอยู่ในแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ การมีจิตบริการแบบไทยสร้างได้ไม่ยาก เช่น บ้านหนังสุชาติ แม้ว่านักท่องเที่ยวจะสามารถเดินชมได้ด้วยตนเอง แต่บุคลากรก็มีความพร้อมที่จะอธิบายเพิ่มเติมตลอดเวลาเมื่อนักท่องเที่ยวต้องการ มีการพูดคุยด้วยอัธยาศัยที่ดีด้วยใบหน้าที่ยิ้มแย้ม มีความสุขกับสิ่งที่ทำ ทั้งการตอบคำถาม และให้ความรู้เพิ่มเติม สามารถพูดคุยได้ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษเป็นอย่างดี ซึ่งเห็นได้ชัดว่าผู้ดูแลแหล่งท่องเที่ยวให้ความสำคัญ และสร้างความรู้ความเข้าใจแก่บุคลากรอย่างต่อเนื่อง จนเกิด “วัฒนธรรมแห่งความสุข” ทั้งผู้ให้ และผู้รับบริการ

แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแต่ละประเภทแต่ละแห่งของจังหวัดนครศรีธรรมราชมีความน่าสนใจและดึงดูดใจผู้เยี่ยมชมเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว แต่การวิจัยเชิงลึกครั้งนี้ทำให้

พบว่า หลายแห่งมีมิติน้ำดื่มที่สร้างความประทับใจให้นักท่องเที่ยวเปลี่ยนไปจากเดิมและได้สรุปมิติน้ำดื่มที่มีค่าเฉลี่ยรวมสูงสุด พร้อมทั้งจัดอันดับไว้ (ตารางที่ 2) ดังนี้

ตารางที่ 2 สรุปมิติน้ำดื่มที่มีค่าเฉลี่ยรวมสูงสุดของแต่ละแหล่งท่องเที่ยวที่มาจากความประทับใจ/สบายใจ ของนักท่องเที่ยว

แหล่งท่องเที่ยว	มิติน้ำดื่มที่สร้างความประทับใจ						เฉลี่ยรวมทุกมิติน้ำดื่ม	อันดับที่
	1	2	3	4	5	6		
สวนศรีสรี	4.70	4.39	4.49	4.41	4.34	4.45	4.67	1
บ้านหนังสือ	4.76	4.58	4.48	4.64	4.23	4.80	4.58	2
หน้าโพธิ์	4.43	4.43	4.43	4.43	4.43	4.38	4.42	3
บ้านวังทอง	4.43	4.49	4.40	4.34	4.15	4.47	4.38	4
เขาขุน	4.50	4.30	4.37	4.50	4.38	4.25	4.38	
อุทยานแห่งชาติเขาหลวง	4.21	4.32	4.45	4.33	4.35	4.50	4.36	5
วัดชายนาค	4.20	4.17	4.37	4.23	4.33	4.48	4.30	6
เรือนมราช	4.28	4.38	4.47	4.21	4.24	4.28	4.30	
วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร	4.29	4.36	4.28	4.21	4.31	4.27	4.28	7
อ่าวท่าเรือ แอนด์ สปา	4.24	4.42	4.52	4.05	4.23	4.32	4.28	
วัดธาตุน้อย	4.17	4.42	4.42	4.21	4.24	4.19	4.26	8
อ่างเก็บน้ำกะทูน	4.48	4.29	4.05	4.29	4.05	4.23	4.22	9
แหล่งผลิตเครื่องถม	4.03	4.43	4.20	4.15	4.18	4.25	4.20	10
บ้านไร่ชายเขาฟาร์มสเตย์	4.07	4.07	4.27	4.15	4.07	4.37	4.17	11
บ้านไร่เกษมสุข	4.01	4.22	4.01	4.21	4.10	4.41	4.16	12
หมู่บ้านศิรินว	3.97	4.17	4.18	4.12	4.06	4.15	4.11	13
พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ	4.20	4.02	4.04	4.15	3.95	4.18	4.09	14
เมืองปากพอง	4.06	4.10	3.92	4.04	4.15	4.20	4.09	15
ชายหาดขนอม	3.92	4.00	4.11	4.15	4.07	4.17	4.08	16
ศาลามีชัย	4.02	4.15	4.05	3.96	4.02	4.13	4.05	17
เรือนผักกูด	4.00	4.19	4.00	4.00	3.83	4.22	4.04	18
วัดเจติย	4.28	3.97	3.72	4.02	4.11	3.99	4.02	19
ศาลาสปา	3.69	4.11	3.84	3.83	4.07	4.38	4.00	20
ตันธาร รีสอร์ท แอนด์ สปา	3.79	4.09	4.01	3.85	3.90	3.94	3.93	21
เฉลี่ยรวมแต่ละมิติน้ำดื่ม	4.20	4.25	4.21	4.19	4.16	4.29	4.22	

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนา

ความประทับใจของนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวอันดับที่ 1-21 ของจังหวัดนครศรีธรรมราช ไม่ได้หมายความว่า จะไม่สามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพได้ ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาจึงอยู่ที่การระดมสมองของผู้ที่เกี่ยวข้องในการหาวิธีที่จะสร้างคุณค่าและสร้างค่าน้ำดื่มให้แก่นักท่องเที่ยวได้ ดังนี้

1.1) ภาคีเครือข่ายทางการท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราช เช่น สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดนครศรีธรรมราช การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานนครศรีธรรมราช และหอการค้าจังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นต้น ควรพิจารณาคัดสรรในการหาวิธีของการเสริมสร้างคุณค่าให้แก่แหล่งท่องเที่ยวร่วมกัน เช่น ความเป็นมิตรไมตรี ความมีมิตรไมตรี ฯลฯ และนำไปจัดลำดับความสำคัญในการเพิ่มศักยภาพให้ตรงประเด็น และมีความเป็นไปได้ในการปฏิบัติ

ให้สำเร็จในระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว โดยพิจารณาควบคู่กับการเปลี่ยนแปลงอุปสงค์การท่องเที่ยวด้วย

1.2) ผู้ประกอบการจากภาคเอกชน ซึ่งเป็นกลไกสำคัญของการพัฒนาเพราะเข้าใจความต้องการของนักท่องเที่ยวมากที่สุด ควรเป็นผู้นำในการสร้างสรรค์กิจกรรมการท่องเที่ยวที่น่าประทับใจ โดยพิจารณาจากมิติคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว 6 มิติที่จะสร้างความสุข ให้แก่นักท่องเที่ยวมากขึ้น และเข้าร่วมการวางแผนการพัฒนา กับ ททท. สำนักงานนครศรีธรรมราชในการเป็นตัวกลางเปิดเวทีให้ผู้ซื้อ (Buyers) และผู้ขาย (Sellers) ได้มาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อเพิ่มช่องทางการตลาดแบบใหม่ให้แก่การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัด โดยให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการออกแบบและสืบสานกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ต้องใช้ธรรมชาติและภูมิปัญญาด้วย

1.3) หน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดนครศรีธรรมราช การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยสำนักงานนครศรีธรรมราช และองค์การบริหารส่วนจังหวัด เป็นกลไกสำคัญในการริเริ่ม และประสานความร่วมมือกับทุกฝ่าย เช่น มีการจัดตั้งคณะทำงานของผู้รับผิดชอบเพื่อการบริหารงานของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ มีการนำวิสัยทัศน์และทิศทางการบริหารแหล่งท่องเที่ยวไปใช้เป็นแนวทางการดำเนินงาน โดยการประสานนโยบายระหว่างหน่วยงานตามหน้าที่ความรับผิดชอบ มีการวางแผนการจัดกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวร่วมกันทั้งกำลังทรัพยากรบุคคล งบประมาณ มีการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติตามแผนที่วางไว้อย่างต่อเนื่อง และมีการประเมินผลความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวเป็นประจำ

1.4) ชุมชนในท้องถิ่นต้องได้รับความสำคัญในการแสดงความเป็นเจ้าบ้านที่ดี ต้อนรับนักท่องเที่ยวด้วยไมตรีจิต เพราะมีส่วนเกี่ยวข้อง ได้รับผลประโยชน์และผลกระทบจากการท่องเที่ยวโดยตรง จึงถือเป็นหน้าที่และเป็นหน้าที่เป็นตาแก่บ้านเมืองตนในการสร้างความประทับใจแก่ผู้มาเยือน จึงควรมีความภาคภูมิใจในการนำเสนอ “คุณค่า” ในท้องถิ่นให้ผู้มาเยือนได้รับรู้ผ่านการถ่ายทอดด้วยการบอกเล่า ภาพถ่าย การแต่งกาย การตกแต่งอาคารบ้านเรือน เป็นต้น

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

การศึกษาวิจัยเชิงลึกเรื่อง การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นเพียงการเริ่มต้นในลักษณะกรณีศึกษาเพียงจังหวัดเดียว จึงขอเสนอว่า การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ยังต้องการการวิจัย

อีกหลายพื้นที่ ในการนำคุณค่าและความโดดเด่นของแต่ละพื้นที่ออกมานำเสนอ และสร้างเส้นทางเชื่อมโยงการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพไปอีกหลายจังหวัดในพื้นที่ภาคใต้ และภาคอื่น ๆ ทั้งเมืองหลักและเมืองรองทางการท่องเที่ยวของประเทศไทย รวมทั้งการวิจัยเกี่ยวกับการสร้างมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ จิตวิทยาแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ซึ่งการวิจัยในลักษณะนี้ จะทำให้การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพมีความครอบคลุมในทุกด้าน และสามารถรองรับนักท่องเที่ยวในระดับสากลได้อย่างยั่งยืน

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช” สำเร็จลุล่วงได้ดีด้วยความกรุณาของรองศาสตราจารย์ ดร.ฉลองศรี พิมลสมพงศ์ ผู้ทรงคุณวุฒิจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ที่ได้กรุณาสละเวลาให้คำแนะนำ คำปรึกษา ข้อคิดเห็นและแนวคิดที่เป็นประโยชน์ ตลอดจนช่วยแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ อาทิ การกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย แนวคิดทฤษฎีหลัก และวิธีการวิจัยอย่างครอบคลุม สนับสนุนให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างยิ่ง ตลอดเวลาในทุกขั้นตอนของการทำวิจัย จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง และ ขอขอบคุณสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ที่สนับสนุนงบประมาณการทำวิจัย

References

- BBC News. (2018). Travel: 6 health benefits from travel. BBC News Online. Search 29 December 2018, from <https://www.bbc.com/thai/features-46659397> [in Thai]
- BLT Bangkok. (2018). Secondary City Tour Tax Deduction Year 61. BLT Online 18 January 2018. Search 8 May 2018, from <http://www.bltbangkok.com/CoverStory/เที่ยวเมืองรองลดหย่อนภาษี ปี 61.> [in Thai]
- Green News. (2015). Ranking the best TAPI water quality in Thailand. Issue 11 November 2015. Search 27 October 2017, from <http://www.greennewstv.com/> [in Thai]
- Liu, C-R, Wang, Y-C., Huang, W-S., & Chen, S-P. (2017). Destination fascination: conceptualization

- and scale development. *Tourism Management*, 63, 255-267.
- Ministry of Public Health. (2016). Thai government pushes Thai herbs as new economic crops to propel Thailand 4.0. Search 8 May 2018, from http://pr.moph.go.th/iprg/include/admin_hotnew/show_hotnew.php?idHot_new=86068 [in Thai]
- Nakhonsithammarat Provincial office. (2016). Nakhon Si Thammarat Province Development Strategy. Search 26 October 2017, from http://www.nakhonsithammarat.go.th/web_52/datacenter/detail.php?news_id=1010291. [in Thai]
- Office of Permanent Secretary. (2017). The Second National Tourism Development Plan (2017-2021). Search 26 October 2017, from http://mots.go.th/ewt_dl_link.php?nid=8370. [in Thai]
- Puczko, L., Smith, M.K., & Manyai, R. (2011). Tourism-Specific Quality of life index: The Budapest Model. In M. Budruk & R. Phillips (Eds.), *Quality-of-life community Indicators for Park, Recreation and Tourism Management. Social Indicators Research Series, 43*, Springer, 163-183.
- Sirgy, M. J. (2010). Toward a quality-of-life theory of leisure travel satisfaction. *Journal of Travel Research*, 49(2), 246 - 260.
- Svetarundra, P. (2018). 5 month city travel allowance Thailand's top 100 billion. Post Today Online News. Search 8 May 2018, from <https://www.posttoday.com/economy/558020> [in Thai]
- Thairath Online. (2011). "Open the best inhalation point in Thailand at Khon". Thairath Online. Issue 6 September 2011. Search 16 June 2017, from <https://www.thairath.co.th/content/199795>. [in Thai]
- Tourism Authority of Thailand. (2015). *Thai Tourism Standard - Tourism Management Standard, 615-2558*. Online Resources: Department of Tourism Development Ministry of Tourism and Sports. [in Thai]
- Tourism Council of Thailand. (2018). Thailand tourism confidence index. *Newsletter Quarter, 4, 2*.
- Yamané, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. (3rd ed.). New York: Harber and Row.